

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedicí se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

Nakladatel:

Robert Veit.

Jan Dismas Zelenka.

Životopisný nástin sděluje *Vítězslav Guth.*

Mnozí jsou známi, mnozí ale zasluhují, by v známost uvedeni byli. K posledním bezpochyby náleží také J. D. Zelenka, rozený Čech, jenž svým krajanům sice málo znám jest; avšak v hudebním světě velké požívá pověsti, jižto si svými kostelními skladbami dobyl.

J. D. Zelenka uzřel Boží světlo okolo r. 1690 v Louňovicích v kraji Kouřimském. Věnovav se hudbě přišel roku 1710 do Drážďan, kdež místo houslisty u kurfürstské kapely obdržel a tak svou hudební dráhu nastoupil. R. 1716 cestoval s koncertním mistrem Pissendem a odebral se r. 1718 v průvodu churprince do Vídně. Zde se učil u znamenitého kapelníka Fuxe komposicí a vynikl v krátkém čase tak, že jeho sbory a fugy vůbec za mistrovské kusy platily. Roku 1832 byl přítomen korunování Karla VI. za krále Českého s Quanzem a s Weissem v Praze, při kteréž slavnosti se Fuxova opera: „Costanza e Fortezza“ dávala. Při této příležitosti uvedl též Zelenka latinskou operu „Sub olea pacis et palma virtutis conspicua orbi regni Bohemiae corona“ do hudby a došla všestranného uznání. Opera tato dávala se od mladých pánů z nejvyšší české šlechty, v níž mimo tyto také Fr. Benda, pak jeden diskantista z kůru křížovníků a jeden Italčan, bassista, co zpěváci účinkovali. Fr. Benda vynikl svým hlasem nade všechny zpěváky a obdržel následkem toho místo se značným platem v konventě u křížovníků. Zelenka od r. 1718 sám kostelní službu za churavého L. M. Heinricha a po jeho smrti s L. Andréem zastáváje, a mnoho k tomu účeli skládaje ucházel se o místo kapelnické, kteréhož však nedostal. R. 1735 ustanoven jest za komponistu kostelních skladeb s ročním platem 550 tolarů, jenžto r. 1736 na 800 tolarů zvýšen jest. Při obsazení Drážďan od Prusů zemřel Zelenka dne 22. prosince 1745.

Drážďany chovají množství jeho skladeb, mezi nimiž 21 mší, 3 requie, 3 oratoria, 108 žalmů, litanie,

hymny, nešpory, salve regina, magnificat, kteréž se až dosud v dvorní kapli v Drážďanech provozují. Mnohé z nich, zvláště mši do G-dur a jednu „alla capella“ lze k nejlepším výtvorům tehdejšího přísného slohu připočísti. Každý milovník hudby kostelní musí jen litovati, že mu není popráno, by skladby Zelenkovy ve vlasti jeho slyšel. Adam Hiller líčí Zelenku co zádušného svatouškujícího křesťana; avšak co pořádného, tichého a skromného muže, kterýž největší úctu zasluhuje. Snad tyto vlastnosti jeho charakteru nejvíce k tomu přispěly, že se i za jeho času tak málo o něm slychalo. Z jeho žáků jmenujeme J. J. Quanze a J. Georga (vlastně Adam Schürer), jenž r. 1748 u kapely co skladatel kostelních komposicí ustanoven jest. Rochlitz*) praví o Zelenkovi takto: „Co se jeho (Zelenkových) skladeb týče, prozrazuje hlubokou mysl, znalost umělé harmonie a sběhlost, když jí užíval, kteréžto vlastnosti mu jistí místo blíže otce Šebastiana Bacha.“ Těchto svých předností užíval však mírněji a skromněji, nevyhýbal se urputně všemu, co dobré, ale i jiným současníkům obyčejné bylo; osvědčoval se naproti tomu naležavějším a pečlivějším v nápěvích v sobě samých již výrazných a libozvučných a na jejich zpracování. Tak se stal velkolepostí a ušlechtilostí mysli a vkusu jako i slohu a způsobu vyličení jedním z nejslavnějších mužů, jež hudební svět v tomto oboru vykázati může.

Proč jsme se s jeho skladbami posud tak málo, ano nic seznámiti nemohli, dá se tím odůvodniti že se tehdá, alespoň v Německu a v Itálii způsob udržel, že umělci, co výtečného napsali, ne kosmopoliticky každému, nýbrž patrioticky toliko knížatům neb ústavu, kostelu, klášteru a t. d. podali, a tyto knížata a ústavy velice si těchto skladeb, co svého vlastnictví vážíce, provozovali je časem na místě, i byli velmi hrdi na ně a na jejich skladatele. Zelenka však, tento skrovný, doživotně vděčný muž, vykonával své povinnosti k svému

*) Ve svém spisu: Für Freunde der Tonkunst. II. Bd S. 178.

králi tak svědomitě, že si od svých skladeb ani opis podržeti netroufal, pročež se vlastní jeho rukou psány, ve velmi bohaté a výtečné sbírce musikalií v královském saském dvorním chrámě nalezají. Tam odpočívají nyní, četně nakupené v dobře uzavřené skřini, jež nese jméno toho mistra, — a co víme my Čechové o Zelenkových kostelních skladbách? Tolik jako nic. Páli bysme si, aby jeden z našich snažných ředitelů kostelní hudby se vynasnažil, aby si nějakou skladbu našeho slavného krajana z Drážďanského archivu zopatřil, a ji zde provozoval. Milovníci hudby by si toho jistě vážiti uměli. Doufejmež tedy, že jeden z nejméně známých českých hudebníků ve své vlasti spravedlivého dojde uznání.

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování.)

K uskutečnění pevného systému, k zachování důslednosti, k učinění učňovi předmět přístupnější a vyučování intervallů snadnější, zdá se mi být prospěšné považovati a pokládati c-f (obrat velké kvinty f-c) za malou anebo neřidě se podle jejího objemu a velikosti, nýbrž podle její libozvučnosti, nazývati ji kvartou čistou, ačkoliv mám za to, že musí být i neliboznějící intervall ve svém způsobu čistý a ne nečistý čili falešný.

Ještě nám zbývá ustanoviti se na tom, k jaké třídě konsonancí, zdali k dokonalým neb nedokonalým bychom měli nadzminěnou malou neb čistou kvartu připočísti. Mám za to, abychom z mezí přírody nevykročili, když se nepřidáme k soudcům nejkrajnější levice ani na pokraj pravice, ale raděj se připojíme k rozvážlivým soudcům v centrum se nacházejícím, kteří s námi souhlasí a tvrdí, že jest v každé diatonické škále poměr prvního stupně se čtvrtým stupněm malá neb čistá kvarta, a že intervall ten náleží k nedokonalým konsonancím.

Minění že čistá kvarta se více chýlí k nedokonalým nežli k dokonalým konsonancím, možná podporovati následujícími důvody:

A) Již to různé mínění o kvartě z ohledu její dokonalé neb nedokonalé libozvukosti a dle toho rozdílného v praxi jí užívání slouží poněkud za důkaz, že není c-f malá kvarta tak dokonalá konsonance jako velká neb čistá kvinta f-c.

B) Podle zásady: čím jednodušší a pro sluch chápavější jest poměr záchvěvů (kyvů) tím libozvučnější jest intervall. Tak na př. prima (1 : 1) jest dokonalejší nežli oktáva (1 : 2), tato zase dokonalejší nežli kvinta (2 : 3), tato zase dokonalejší než kvarta (3 : 4).

Tak i ostatní libozvučné intervally; jako velká terce (4 : 5) jest méně dokonalejší čistě kvarty; malá terce (5 : 6) jest méně dokonalejší jak velká; malá sexta (5 : 8) jest méně dokonalá než malá terce a nebo velká sexta (6 : 10) není na tom stupni libozvučnosti jako sexta malá, jejížto poměr záchvěvů (5 : 8) snadněji sluchem našim pojímáme nežli složitější poměr (6 : 10).*)

C) Mezi souznějícími tóny — které kromě hlavního tónu slyšíme se nám sice objevuje oktáva a velká kvinta, ne však čistá kvarta tak jak již na jiném místě ukázáno bylo.

I také ta skutečnost tomu odporuje, že není c-f dokonalou konsonancí, an se lesním rohem neb trumpetou bez klapek tento intervall přirozeným způsobem čistě vyvoditi nedá, jelikož se ozývá zvuk ležící mezi f a fis.**)

D) Ani nemůžeme tvrdit, že by velká kvinta zplo-dila u převratu zase dokonalou konsonancí, an ze zkušenosti nám jest známo, že kvarta jinak zní jak její základní intervall kvinta, sexta jinak jak její základní intervall terce atd., a že jdou-li dva hlasy pospolu v stejném pohybu v čistých kvartách, náš sluch tak neuráží jako když se to děje v čistých kvintách.

E) A konečně, že k úplné konsonanci nenáleží toliko to, aby libě na náš sluch a cit působila, ale aby také duši naši jakýmsi poklidem naplnila.

Stalo-li by se, že by byl někdo jiného smýšlení, nechtě c-f nazývati kvartou malou, aniž by ji považovali chtěl za nedokonalou konsonanci, pak bychom sobě přáli k vůli sjednocení, by se shodoval s těmi, kteří kvartu tuto nazývají čistou a kteří jí alespoň dávají místo mezi dokonalými konsonancemi.

O akkordech vůbec.

Tomu, kdo se chce v krátkém čase naučit intervallům, jest dokonalé vědomosti a znalosti všech skal potřebí; tak též snaží-li se kdo vniknout do říše akkordů nutno, by měl úplnou známost intervallů.

Škály, tóniny a intervally možná považovati co podstatné díly nauky o akkordech, které úzce spolu souvisí a vespolně se zdokonalují. Zanedbávání, nevědomost a nedoučenost jedné neb druhé části vztahuje se

*) První číslo těchto poměrů udává počet zachvění se struny dolního tónu a druhé číslo zase udává, kolikrát se zachvěla struna v témž čase hořejšího tónu.

***) Tento uvážení hodný úkaz se neobjevuje jedině u doškální kvarty, ale i také poněkud u sexty, s tím však rozdílem, že nižší tón slyšán jest místo doškální sexty a.

i na vše ostatní — kdo je slabochem a nedoukem ve škálách, tóninách, intervalech, ten se také zajisté potká s velkými obtížemi i při učení se akkordům.

Požadoval-li intervall mnohostranného uvážením a mnohostranné pozornosti, tím více toho bude třeba u akkordu, jelikož akkord sestává z více než dvou tónů, z více nežli jednoho intervallu.

Akkord nepovstává jakýmkoliv spojením vícero tónů, neb snad náhodným současně se sejitím několika intervallů neb hlasů; nýbrž podle jistých zákonů sluší jenom spořádané souznění rozdílných tónů neb hlasů akkordem nazývati.

Tvořice základní akkordy, hledíme buďto aby byly části akkordů po tercích od sebe povzdálené, nebo aby se skládal akkord ze dvou, tří neb čtyř nad sebe postavených tercí, nebo aby se skládal ze samých libozvuků anebo aby obsahoval jeden neb dva nelibozvuky.

(Pokračování.)

Stav zpěvu národního a hudby v Haliči.

Podává *Adolf Pozděna*.

(Pokračování.)

Mikuláš Gomółka žijící za panování Štěpána (Batoryho) byl tvůrcem hudby převýborné. Martin ze Lvova, varhaník krále Augusta, složil písně náložné na celý rok. Jan Brandt, Jezuita, psal mnoho písní polských i latinských. Krištof Klabon, hudebník při dvoře krále Štěpána, skončil hudbu k písním Jana Kochanowského na vítězství na Moskali. Jezuita Zikmund Lauxmin, slavný historik, napsal dílo o muzice „Ars et praxis musica.“ Jeden vyborný filosof, také matematik, medik, astronom, básník i hudebník, jmenem Brocki čili Brosius, obohatil literaturu několika krásnými děly. Jeho theorie o hudbě jest pod nápisem „An diapason salvo harmonico concentu per aequalia septem intervalla dividi possit vel non,“ který spisek zasluhuje čtenu býti. Martin Kromerow, biskup Varminský, vydal o hudbě také několik děl; mezi jinými „De concentibus musices, quos chorales appellamus in musica figurali,“ vytisknuté právě v jednom čase s jiným dělem od Šebastiana z Fulštyna „Opusculum musices noviter congestum“ v Krakově 1534.

Řehoř Liban z Lignice vydal chválu o hudbě „de musices laudibus oratio“ v Krakově 1540. Zde slušno také Kochanowského podotknouti; přetlumočil žalmy Davida a Jeremiáše. Tobiaš ze Sandomíře, slavný zpěvák toho času, zpíval je v kostele v dni roční. Málo děl poetův vniklo tak do srdce, jako zpěv Kochanow-

ského; jeho genius osvědčil se nejmohutnějším v poesii lyrické.

Kochanowského písně nábožné jsou velmi krásné a stává málo lidí v Polště, kteří by neznali jeho žalm „Kdo się w opiekę poda Panu swemu.“

Dílo Mikuláše Gomółky ze 16. věku má také velké váhy. V dedikaci píše spisovatel, že se staral o to, aby každý mohl písní těch užívati, aby byly prosté a lehké.

Zielinski, muzik arcibiskupa Gnězněnského, Baranowského, komponoval mnoho pro kostel 1620. Vydal dva obšírné svazky písní nábožných.

Když reformací postoupila v Polsku, zvolenci Kalvina přijali k svým písním francouzskou hudbu. X. Matěj Rybinski uveřejnil přetlumčení žalmův Dovidových s melodiemi od Marota.

Reformáti čeští přijali mnoho písní i hymen Rybinského a bratří čeští v Polsku vydali v Šamotulách roku 1535 práce jeho. Za panování Zikmunda I. zavedl X. Zajíc na povolení biskupa Gamyata kór, aby každodenně při mši svaté zpíval. Kór tento sestával z probosťa, z devíti vikářův a jednoho učence; všickni byli sběhlí v budbě. X. Zajíc reorganisoval tento kór, a tak je zdokonalil, že v brzku bez všech těžkosti ty nejtěžší skladby Palestriny provozovali. V těchto časech povstaly tak zvané „Kolendy“ (koledy), písně, jež lid zpíval při panských palácech a v čase Božího narození a nového roku. Mají charakter národní ale nábožnou tendencí. Nejstarší z nich jsou: „Anjoł pasterzom mówił“ — „W zlobie leży“ — „Przybieżeli do Betlehem.“

Ve dvou věkách, po zlaté periodě literatury polské nastupujících zničen jest charakter národní a místo zaujmula hudba lehká. Úkaz toho, jenž se chová v chrámě Krakovském, jest plod Řehoře Gorčického († 1734) v kapli Jagelonské v Krakově.

Benediktini byli podporovatelé hudby a v jejich svatyni dávala se díla Palestriny, Pergolesa, Jomelliho atd. Okolo 16. věku započala hudba nástrojová a pánové polští, jimžto se také plody líbily, drželi si velké orchestry. Umělci a skladatelové zahraniční přijížděli tenkrát do Polska. V tom čase počala dramata s hudbou, k nimžto se látky ze starého neb nového zákona brávaly. Za panování Zikmunda Augusta, Štěpána a pod Zikmundem III. vytratila se hudba národní, originalnost a povstalo následování italských a německých vzorů. Kdo chtěl v tomto čase slouti genialním, musel přijíti od břehů Arna, Taja, aneb ještě líp od Elby. A skutečně byl za panování krále Alexandra Henrika Fink ředitelem hudby u dvora. Diomedes Cuton, Venecian a slavný virtuos na loutnu a komponista, yzván byl také do Polska. Italiani Ader a Fulerio účinkovali co zpěváci v kapli Zikmunda III. Marco Sacchi, Říman, byl při dvoře Ladislava IV. Heinecius Pisendel,

Quanz, Bach a mnoho jiných získali si zásluhy o hudbu, avšak plody jejich Poláci nepřijmuli; neboť povstaly neshody náboženské a knězstvo odstranilo komposice německé a zavedli skladby polské.

(Dokončení.)

Dějiny a charakteristika hudebních nástrojů.

(Pokračování.)

O zdokonalení fagotu přiměřenou polohou klapek, lepším uspořádáním a rozšířením direk získal si Almenröder v novějším čase velkých zásluh.

Obyčejně má fagot 8 direk a 10 klapek. V novějším čase zhotovují se také fagoty s více klapkami, které však jsouce velmi drahé všeobecné rozšíření se nedočkaly. Objem fagotu sahá od kontra B až k jednocárkovanému b neb c; někteří pískají i až k dvoucárkovanému es. V tomto udaném objemu obsaženy jsou všechny chromatické tóny, vyjma kontra H a hluboké Cis. Pro fagot se píše jako pro cello, hluboké tóny píšou se v bassovém a vyšší v tenorovém klíči.

Fagot jest jeden z nejpotřebnějších orkestrálních nástrojů; u harmoniové hudby zastává místo bassu neb tenoru; u plného orchestru (kdež obyčejně dvojitě obsazen jest co fagotto primo a fagotto secondo), slouží z části co vyplňovací hlas, z části k zesílení bassu; avšak vystupuje také často v něžných místech s hobojem, klarinetem a flétnou co nástroj solový. V hloubce je vlastní tónům jeho velká vážnost; ve vyšší poloze naproti tomu velká jemnost a nejvyšší tóny mají cosi pronikavého.

Ještě dlužno podotknouti, že týž nástroj schopen jest velké pohyblivosti a že se pro něj rozmanité pasáže napsati mohou, ačkoliv se s nimi v orkestrálních skladbách šetrně zacházeti musí; neboť vydržené tóny vyjímají se u fagotu mnohem lépe. By se silně obsazené plechové hudbě přiměřeně stejné síly a moci dodalo, vynalezeny jsou ještě dva druhy fagotu, a sice kvartový fagot, jenž o jednu kvartu nížeji, kontra fagot, který o jednu oktavu nížeji stojí. Mimo tyto stává ještě menšího fagotu, jenž se tenorový fagot, v italštině fagottino jmenuje, a jenž o kvintu výše stojí.

Fagot je bassem k hoboji. Jeho značný objem — zaujímá nejméně 3 oktávy — je při mnohých příležitostech velmi užitečný. Jeho tón není velmi silný a jeho zvuk nemaje lesku a vznešenosti chová cosi divuobrazného. Jeho hluboké tóny poskytují celému skupení

rourových nástrojů nádherného bassu. Vysoké tóny mají cosi trapného, bolného, ba řekl bych úpěnlivého.

(Pokračování.)

Malý Divotvorec.

Podává Václav Filípek.

Bylo na začátku r. 1840. Provázen přítelem H. ubíral jsem se večer do svého příbytku. Vcházejíce tak zvanou brankou do Dlouhé třídy, nemálo jsme se podívali zvukům houslí, jakéž tu sluchu našeho se dotýkaly. Přicházely z hostince druhu obyčejného, tehdež zde v brance se nacházejícího, a bylo v skutku, jako by tam někdo na housle koncert dával.

„To jsou variace Beriotovy!“ zvolal H. s úžasem, „jak výtečně provozovány!“

„Jak pak asi sem tak znamenitý koncertník zabloudil?“ doložil jsem, načež zvědavostí puzeni, vešli jsme do hostince.

Nežli jsme tam vkročili, byla hudba již umkla. Hostů bylo tu dosti četných, mezi nimiž mnozí, jak se podobalo, hlavně k vůli koncertu byli přišli. A kdo byl ten koncertista? — Stranou u stolku hned u dveří seděli hudebníci, jacíž obyčejně v hospodách hrávají, a právě si odpočívali. Zasednuvše si, čekali jsme, až opět hráti začnou. Konečně začali a spustili rázný kvapík. Primista hrál velmi čistě; snad on jest ten koncertista?

Po světnici hravě si pobíhalo několik dítek; mezi těmi hošík v bílých kalhotkách a v modrém, četnými knoflíky ozdobeném kabátku. Na bělounký, široce přehnutý límec splývaly mu světlé kadeře. Ten, když si byli hudebníci po kvapíku odpočinuli, na zavolání přikročil k nim a bračistou vyzdvihnout postavil se na židli. Primator, chopiv se malých housliček, začal je laditi a naladiv, podal je hošíkovi. „To tedy ten koncertník?“ podivili jsme se. A v skutku on to byl! Již velmi uměle z housliček vyluzoval Meysedrovy koncertní variace, a všickni s napnutým podivením upírali zraky na malého divotvorce s tak neobyčejnou obratností si počínajícího.

Všeobecný potlesk provázel jednotlivé části variací a zazněl velmi hlučně, když hra byla ukončena. Hošík, seskočiv se židle, poklonil se v pravo a v levo, a opět přidružil se k dětem, kteréž s úžasem a s jokousi hrdostí byly naň hleděly, když z malých schvalně pro něj zřízených housliček takové divy tu vykouzloval, a nyní k němu velmi lichotivě se měly.

Nemohl jsem se zdržeti, abych se na malého toho divotvorce nevyptal. Byl syn primisty hudební té společnosti, kterýžto též byl výborný houslista a také již

co hošík koncerty dával, avšak, jak soudruhové jeho pravili, na vyšší, samostatnější dráhu nepostoupil, spojuje se slávou, jakéž se mu co hošíku dostávalo a jakéž pak ve společnosti obyčejných hudebníků nalezal. Škoda prý by bylo nadějněho synáčka jeho, kdyby také tak zakrněl, kdyby výtečné schopnosti jeho nedošly vzletu vyššího.

Hošík ten dojal mě tak, že jsem pak kratičkou zprávu o něm u veřejnost podal; vyšla v příloze ku Květům dne 23. ledna 1840 pod názvem „Mladý houslista.“ Uvádí se tam, že z mnohých stran ozývají se zprávy o dítkách takřka divotvorných, připomíná se malá pianistka Paulina Ryšavá, načež se dokládá:

„Hojnou pochvalou uvítá snad letos veřejnost i jistého sedmiletého, výborného houslistu. V okrese nemalé společnosti hrál před nedávnem Meysedrovy, Beriotovy a Pixisovy variace s tak něžným výrazem a s tak nevšední obratností, že posluchači v neobyčejný úžas zplanuli. Otec jeho, Erasmus . . ., dosavadní učitel jeho, vyznává, že sedmiletý žák již nad něho vyniká. Co pětiletý pacholík bez pobídnutí chápal se houslí, a dříve ještě než jedinkou notu znal, již pouze dle sluchu několik kousků na housle hrával, a to z větší části z paměti, dle sluchu. Otec nechtě jej příliš namáhati, pak teprv k důkladnému hudebnímu cvičení jej měl, přičemž ale vždy na přeoutlé stáří jeho ohled bral, a tudíž více hravě než přísně jej vyučoval. Polku, kalup a těm podobné hudby k tancům nepotřebuje nadějný . . . než jednou neb na nejvýš dvakrát slyšeti, a již je z paměti hrát dovede. Že neobyčejné hudební schopnosti má, patrně jest; bylo by tedy přáti, aby v povolání svém na krivou postranní cestu uveden nebyl.“

Nu a jak bylo dále? Po nějaký čas hrával ještě v hostincích a v kavárnách, což později vždy se oznamovalo, a vždy velké chvály docházel. Již se myslilo, že v tomto oboru snad na vždy uvázne; avšak jinak bylo souzeno. Proslulý Ole Bull, slyše ho hráti předpovídal mu skvělou budoucnost, dojde-li v umění tom náležitěho vzdělání, a tu pak ujal se ho pan Mildner, professor houslí na Pražském konservatoriu, a z malého toho divotvorce stal se divotvorec velký, houslista nyní po celé Evropě proslavený. Jeť to slavný náš Ferdinand Laub, jak v onom článku ve Květech výslovně podotknuto. Bylo to tenkrát poprvé, co o něm v listech veřejných zmínka se stala a pozornost naň se obrátila — a sice v listu Českém. Možná že list ten chová na památku, bylť si jej otec jeho vyžádal a také jej obdržel. Nyní ovšem by měl mnoho místa potřebl, kdyby si chtěl na památku uložit všechny časopisy, ježto již po mnoho let slávu jeho hlásají; ona Příloha ku Květům však zajisté i při všech nynějších oslavách má pro něho cosi zajímavého.

Z Kytice.

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.
(Pokračování.)

Vy ji tedy dokonce nemilujete?

Ani kmit jakéhos citu pro ni ve mně nežije. Až se zdokonalím, pojedu do Paříže. Julie se tam zdržuje na blízku svého miláčka. Vystoupím — a první mé vystoupení nech rozhodne nad životem mým. Bude to vaší zásluhou, překonám-li soka svého a Julii si vyzpívám! Budte pak jist, že neopominu s Angelinou pojednati stranu vás. Umožní se vám snad na jiném místě, kde předsudky rodinné ni žádnou nebudou překážkou, získati ženu, kterou tak nesmírně milujete. Ano, musí se to podařiti, neboť na to vynaložím vše co mi možná. Pojedete k nám a můžete u nás žiti starostí prost a jen umění svému a lásce své oddán.

Rozumný jinak a pováživý Zach ani nepomýšlel na jiné překážky a dal se nadějnými slovy mladého žáka svého docela překonati. Byloť věru jako by v této jediné věci pásmo jasného myšlení v něm bylo přetrženo. Podával se jako dítě každému dojmu a každému klamu. Zdvojnásobil své namáhání, snažil se jakoby na úspěchu žáka celá blaženost jeho visela. Arregoni krátkým časem byl tak vycvičen, že se mu sotva druhý vyrovnal. Dovolil se pak od knížete na výlet do Paříže.

Toho samého dne opustila i Angelina Mohuč, aniž kdo věděl kam odjela.

Angelina byla mezi tím všechny poměry milovaného zpěváka vypátrala; znala již i lásku jeho k Julii i svazek jaký tuto k proslulému Frescinimu poutal. Frescini, byl tenkrát první tenorista svého času zván. Avšak zpěváková sláva nemá věčný život, jakož hlas jeho věčného nemá libozvuku. Vysvítalo Angelině, že Arregoni svým nevyzpívaným mladistvým hlasem, svou nevyrovnanou školou soka svého předčiti musí. Pomýšlela tedy na prostředky, jimiž by to překazila.

Arregoni neměl ani tušení, že Angelina jest v Paříži. Činil své kroky u divadelního ředitele, a výmínky, pod kterými vystoupiti chtěl, byly tak až příliš mírné, že by tím byl podezření v síly své zbuditi mohl, kdyby se ředitel domácí zkouškou s Arregonim předsevzatou k radostnému téměř úžasu byl nepřesvědčil, že získal prvního zpěváka v Evropě!

Po delší čas Bembo už v Mohuči potají vyjednával s ředitelem vlašské zpěvohry v Paříži, při které Frescini zpíval. Nyní měl vystoupiti a zastíniti soka svého. Znal svůj hlas, jímž samým už netěžko mu bylo vítěziti, avšak nyní, kde i školy si vydobyl výtečné, nelze mu bylo pochybovati, že srdce milencino překoná.

(Pokračování.)

F E U I L L E T O N .

Z Prahy.

Novoměstské divadlo. Dne 14. t. m. dávala se „Bílá paní“, komická opera v 3 dějstvích od Boieldieua. Děj této opery koná se ve Skotsku okolo r. 1750 a je as tento: Dav horalů přicházejí k obydlí Diksonově radují se z křtin, jež se u Diksona slaviti budou. Dikson vyšel z příbytku, oznamuje jim, že nebudou křtiny, anto rychtář za kmotra určený ochuravěl. Brzy na to přijde mladý důstojník Jirí, o nocleh žádaje. Dikson vlídně ho přivítaje, dozví se, že je anglickým důstojníkem. Aj, tu napadne manželce Diksonově Jenny, by Jirího o kmotrovství požádala, což také důstojník s radostí přijme. Jenny spěchá tedy k duchovnímu, brzy však se vrátí oznamujíc, že teprv pozdě večír křtiny konati se musí. Na to si sedne Jirí a manželé k hostině. Na otázku Jirího, co by v této krajině znamenitého bylo, vypravuje Jenny o bílé paní, jež se vždycky zjeví, když zámku nebezpečí brozí a mimo to i jiné věci o tomto podivném zjevu. Po skončeném vypravování přijde posel ze zámku s rozkazem, aby se tam dostavil. Diksona pojmula hrůza a strach. Odevzdav do ochrany svou choť Jirímu, odebere se do zámku. Mezi tím, co Jirí choť Diksonovu těší, by se nebála, přikvapí Dikson vypravujíc, že Gaveston, správce zámku Avenelova, mu sdělil, že zámek do prodeje přijde; při tom podotýká, že na zámeckých schodech od bílé paní list obdržel, v němž mu sděluje, aby se dnes do zámku odebral, a hrad při dražbě za sto tisíc tolarů koupil. Jirí se nabídne, že místo něho do zámku půjde, což se i stane. Dikson ho tam se svítilnou doprovází. (1. dějství.) Markyta, stará služka hraběte Avenela, sedíc u kolovrátku v komnatě zámecké přede. I zpomíná si na Julia Avenela, pána téhož zámku, jenž v mládí svém se ztratil. Na to vstoupí k ní Anna, svěřenkyně Gavestonova a vypravuje, že jistý Julius Brown v bitvě poraněn byl; avšak šťastně že se vyhojil. Brzy na to přijde Gaveston a žádá od Anny listiny, které byla od hraběnky Avenelové při smrti obdržela. Náhle zazní zvon ohlašujíc, že někdo do zámku vejíti chce. Gaveston nechce žádného sem pustit; avšak svolí pod výmínkou, pakli mu Anna listiny odevzdá, což se také stane. Markyta přivede Jirího do komnaty; na otázku Gavestonovu, co by tu Jirí chtěl, odpoví důstojník, že chce mluvit s bílou paní. Gaveston máje Jirího za pověřivého člověka odebere se na odpočinutí. Jirí usadiv se u krbu, očekává příchod bílé paní. Po dlouhém čekání objeví se konečně bílá paní. A kdo je ta bílá paní? Anna, svěřenkyně Gavestonova. I praví mu, že náleží zámek tento hraběti Avenelovi a že si ho správce Gaveston, jenž je zlý a ukrutný, osvojit chce. Jirí jí musí přísahat, že všechno, co ona mu veleti bude, učiní. Jirí jí přísahá! Na to si oba podají ruce a ona v něm pozná svého Julia, s nímž na zámku tomto vychována byla. Na to zmizí. Ráno přichází Gaveston zbudit Jirího a táže se ho, zdaž bílou paní viděl. Jirí odvěti, že ano. Na to vstupují do komnaty sedláci, pachtýř Dikson a jiné ku dražbě zámku. Také Mac Mirton, soudce, přichází a praví, že na rozkaz krále zámek tento prodán bude. Dražba započne. Vždy se přidává více a více, Dikson licituje a přivede to až na sto tisíc, jak mu to bílá paní rozkázala. Gaveston se raduje, že nyní bude

zámek jeho, anto žádný více nepodá. V tom přiblíží se Anna k Jirímu a šeptá mu, by více podal než Gaveston. I stane se. avšak Gaveston přidává ustavičně; až konečně Jirí 600.000 tolarů podá. Soudce se ho táže na jmeno. Jirí odpoví, že je poddůstojníkem anglickým a že se jmenuje Jirí Brown. Všichni mu přejou štěstí k této koupi. (2. dějství.) Jirí prohlíží si zámek. Do zámku přichází lid a těší se z toho, že tak hodný pán ten zámek koupil. Mezi tím vypravuje Markyta Anně, že Julius Avenel je na zámku a že zajisté přivolí, by Jirího Browna za choť si vzala. Na to se odstraní. V tom přicházejí Gaveston a soudce Mac Mirton a praví Jirímu, pakli do 12 hodin nezaplatí, že bude uvězněn. Tu se objeví bílá paní, oznamujíc, že Jirí Brown se jmenuje vlastně Julius Avenel a že je pánem téhož zámku. Jirí se tomu diví a Markyta stvrzuje výpověď bílé paní. Gaveston přikvapí k bílé paní, chleje zvěděti, kdo by to byl. Odkryje závoj její a před ním stojí Anna, svěřenkyně jeho. Jirí je blažen; pojme Annu za choť a je kmotrem Diksonovým. — Tato opera, která při prvním provozování největší pozornost zbudila, uchvacuje nás ještě nyní roztomilou, melodickou svěžestí hudby a výborným librettem. Stává málo oper, které by se s tak zajímavým a obratně pracovaným textem vykázati mohly, a jejichžto hudba by se tak úplně s dějem a slovy shodovala jako tato. Od začátku až ku konci pramení se bujný, duchem a lahodou překypující potok melodií v tomto krásném díle, jež se také ostatně velmi zdařilou charakteristikou celku, jako jednotlivých osob vyznamenává. V operě této rozplývá se živel romantický a rytířský s komickým a vystupuje v ní vedlé velkého dramatického talentu skladatelova také talent pro písně a romance. Každé číslo opery je zajímavé a plné účinku; každá role i v druhé řadě stojící je vděčná pro zpěváka. Ve Francii a v Německu znárodněla téměř hudba k „Bílé paní“ zvláště arie Jirího „Ký ples to jest vojákem být“ a „Přijď o lepá dámo“, pak romance Jenny, přadelní píseň Markyty a znamenitá píseň chorová v třetím dějství. Ve všech operách Boieldieuových jeví se skrz na skrz vedlé velkého talentu nejtihodnější umělecké snažení a harmonická způsobilost; nikde nám nepřichází v oustrety povrchnost a lehkovážnost. Provedení bylo dobré.

— Primadonny Pražského divadla není více! Paní Barbora M e l l e r o v á, roz. Müllerova, zesnula dne 15. t. m. po těžkém porodu následkem puerální zimnice, v 26. roku svého stáří. B. Müllerova narodila se v Augsburgu a počala svou divadelní dráhu na dvorním divadle v Mnichově. Nejprve věnovala se tanečnímu umění, pokusila se pak v oboru operního soubretství a vystoupila pak co dramatická zpěvačka. Zpívalať ve Frankfurtě, Královci, Frankfurtě nad M. s krásnými výsledky a byla pak u dvorního divadla v Brunšvíku engažována. Lonského roku hrála v Praze pohostinsku se skvělým úspěchem co Valentína, v Hugenotech co Fides v Proroku, co Lucretie Borgia, co Leonora ve Fidelio, co Židovka a co Eližběta v Tannhäuseru. Na to byla Mellerová u Pražského divadla engažována a vystoupila co nově získaný člen dne 22. února 1859 po nejprv. Pohřeb odbyval se dne 18. t. m. o 2 hod. odpoledne velmi důstojně. Vedlé rakve, věncem zdobené, kráčeli členové Pražského divadla s hořícími svícemi a

v průvodu bylo viděti mnoho oudů opery, baletu, choru, a orchestru, jakož i mnoho hudebních umělců, mezi nimi ředitel konservatoria p. B. Kittl a dvorní kapelník pan Alex. Dreyschock. V čele průvodu kráčel bolem sklíčený manžel pan Meller a ředitel divadla pan F. Thomé. Mrtvola byla na Voššanském hřbitově pochována.

— Náš krajan, barytonista pan Appé, jenž lonského roku členem c. k. dvorního divadla byl, otevřel na zdejší divadle kruh pohostinských her. Včera vystoupil v opeře „Ernani“ co Karlos. Appé je co umělec chvalně znám.

— Slovnítný náš krajan pan Píšek, k. württembergský dvorní pěvec, prodlívá tyto dni v Praze.

— V letním divadle ve Pštrosece bude se dávat ve čtvrtek dne 21. t. m. ve prospěch přičinlivého herce pana Václava Brauna Halmova dramatická báseň „Syn pouště.“ Lze se nadíti hojně návštěvy, jelikož se letos poprvé v letním divadle hráti bude.

— Pan Ig. Jelínek, ředitel pianního ústavu, bude odbývat se svými žáky celoroční zkoušku dne 22. a 23. t. m., vždy od 9 až do 12 hod. ráno a od 3 až do 6 odpoledne.

— Výroční zkouška chovanců soukromého vychovavacího ústavu pro slepé bude se odbývat v sobotu dne 23. t. m. dopoledne od 9 až 12 hod. v místnostech školních na Hradčanech.

— Konservatorium bude ku konci téhož měsíce, jak obyčejně, výroční zkoušky se žáky obou tříd odbývat. Dne 25. t. m. bude zkouška nižší třídy konservatoristů a žákyň koncertní školy, z literárních předmětů; dne 26. t. m. zkouška dotčené třídy z nástrojů; dne 28. t. m. zkouška vyšší třídy konservatoristů a žákyň operní školy z literárních předmětů; dne 29. t. m. zkouška vyšší třídy konservatoristů z nástrojů vyjma housle; dne 30. t. m. zkouška houslistů vyšší třídy z nástroje, a žákyň koncertní a operní školy ze zpěvu. Žákyně koncertní školy přednesou následující arie: Slečna Leon. Fischerova arii z „Lucretia Borgia“, „Einſam nach jener wilden Schlacht“ — sleč. Alois. Horynova arii z též opery „Welche Anmut, welche Milde“ — sleč. Johanna Pöcklova arii z Lindy „Ach zu lange ſäumte ich“ — sleč. Ant. Riedlova arii z Montechi a Capuletti — sleč. Mar. Písařovicova arii z Ifingenie v Taurisu — sleč. M. Schwedrova arii z Proroka „D geb't, o geb't.“ — Žákyně operní školy budou zpívati následující arie: Sleč. Aloisie Blažkova arii z „Don Juana“ — sleč. Otilie Bubnova arii z Favoritky „Ach mein Fernando“ — sleč. Karolina Klettnerova arii z Tancredu „Come dolce all'alma mia.“ Z programu tohoto je viděti, že učitel zpěvu, sign. Gordigiani na italské opery největší zřetel bere. Nepokládáme to právě panu Gordigianimu za zlé; neboť je rodem Vlach, avšak tento kovaný Italian má pomyslit, že žije v Čechách a nikoliv v Italii. Což nemáme opery od Fűchsa, Gläsera, Kittla, Škroupa neb Aberta? Nestáva v operách těchto skladatelův žádné krásné arie? Stává; avšak sign. Gordigiani lpí ustavičně na copu a cizotě.

— Pan Bedřich Šimák, virtuos a ředitel pianního ústavu na Malé straně (čís. 272), bude dne 27. a 28.

t. m. v 5 hodin odpoledne odbývat se s chovanci svými celoroční zkoušku v místnostech svých. Při této příležitosti provedeny budou od žáků ouvertury „Tigranes“ — Sommernachtstraum — Euryanthe, pak sola pro piano, jmenovitě piecy od Beethovena, Dreyschocka, Kuhe, Mozarta, Thalberga, Willmerse a jiných.

— Pan Petr Maydl, ředitel pianního ústavu, bude se svými žáky odbývat dne 30. a 31. t. m. výroční zkoušky, v nichžto ouvertury k Markytě z Anjou — Nordstern od Meyerbeera, pak Lustige Weiber von Windsor od Nicolaje a Tannhäser, provedeny budou. Mimo tyto přednesou žáci sola s průvodem orchestru, totiž: Koncert od Ch. Meyera, provede J. Rihl; koncert od K. M. Webra, provede K. Máša; variací od Henselta (op. 11.), provede G. Goschler; koncert do G-moll od Mendelssohna, provede slečna K. Eggertova; čtvrtý koncert od Herze, provede slečna E. Karasova; Glöckchenrondo od Pixise, provede sleč. G. Hofrichterova; variace od Pixise provede sleč. M. Kopfmahlerova. Dále uslyšíme trio od Mozarta, jež přednesou pánové Písařovic, Paulus a Altenburger; koncert pro dva klavíry od Bacha, přednešen od slečen Biermannovy a Ginettiovy. Konečně provedou žáci salonní kusy, u př. variace (op. I.) od Henselta — Fantasii na Lucii od Liszta i Prudenta a impromptu od Chopina a t. d.

— Celoroční theoreticko-praktické zkoušky žáků zdejší výborné varhanické školy budou se odbývat dne 30. t. m. v 9 hodin ráno v místnostech školních v konviktě. Žáci druhého roku varhanické školy budou následující kusy na varhany přednáseti: Pan Ant. Dvořák velké preludeum a fugu do A-moll s obligátním pedalem od Jana Š. Bacha; pan Zik. Glanz, čtyřvětovou sonatu do B-dur s obligátním pedalem od F. Mendelssohna; pan Karel Bláha dvě první věty ze sonáty do E-moll s obligátním pedalem od Mendelssohna a velkou fugu do E-moll od J. Segerera, pan K. Bruša fantasii a fugu s obligátním pedalem od Karla Pitsche, a konečně p. Dvořák a Glanz přednesou velkou fugu do G-moll od J. Š. Bacha, pro čtyry ruce s obligátním pedalem uspořádanou od Schellenberga. Mimo tyto kompozici provedou žáci druhého roku také své skladby a sice: pan Dvořák své preludeum do D a fugu, do G-moll; pan Glanz své preludeum do C-dur a velkou fugu do A-moll; p. Bláha svou fugu do D-dur; p. K. Bruša svou fugu do E-moll a pan A. Stolz své preludeum a fugu do C-moll.

Mladá Boleslav. Co nevidět uspořádá zdejší zpěvácký spolek novou akademii hudební, v nížto mimo jiné sbory také klasická skladba „Zvon“ od Romberga provedena bude.

(Sn.) Z Blovic. Jak obyčejně dávala se nedávno u nás opět německá hudební akademie. Je to v skutku podivuhodné, že zde spíše skladby Amerikanů než Čechů neb Slovanů vůbec slýcháme. Než k věci samé! Ve prospěch účelu válečných uspořádal na pokynutí c. k. okr. představeného, Frant. Dlouhého, podnikavý p. kancelista F. Icha, jenž soustředěním hudebních sil všemožně o zvelebení a pokrok hudby u nás pečuje, před

krátkým časem v místnostech hostince „v panském domě“ hudební akademii, která velmi zdařile vypadla. Duševní tato zábava počala ohnivým proslovem od pana prof. Dra. Smetany k tomu účelu zvláště sepsaným, jež p. Josef Fuka, c. k. asistent zdejšího berního úřadu nadšeně přednesl. Na to následovala národní hymna s modlitbou o mír od prof. Karlíka, kterou pan F. Icha v čtvero zpěv pro mužské hlasy slušně uvedl. Vedením pana Františka Ichy byly pak od četně se sešlých hudebníků zdejších a pánů učitelů zdejšího okresu pilně a přesně provedeny: Slavnostní uvertura od Leitnera, uvertura k melodramu „Jelva“ od Reisingera; klarinetové solo „z lazebníka Sevillského“ a konečné uvertura k zpěvohře „Dou Juan“ od Wolfganga Arnolda Mozarta. Zvláště ale vynikali a vyznamenali se slečna Antonie Veselá, která vybroušeným a čistým hlasem přednesla: Schubertovo „zastaveníčko“ a krásnou píseň „na vlast“, při čemž jí p. Mateš, ředitel kůru v Plzni, na pianě provázel a sám pak svou hrou na housle všem ctitelům hudby se velmi zavděčil. Hojný potlesk provázel každé vystoupení obou vážených hostů, kteří sobě neobtěžovali vzhledem na blahý účel z Plzně k nám zavítati a spolupůsobiti. Končíme svou zprávu vřelými díky všem, jež k tomuto vlasteneckému účelu své síly propůjčili. Radíme panu Ichovi, by více na provozování skladeb českých komponistův hleděl, neboť jen tím způsobem dobude si zásluh o české hudební umění. Doufáme, že naše nepřímá rada nebude slovem volajícím na poušti!

(?) Z Tábora. Těší mne velice, že o druhé hudební akademii, která se pod vedením c. k. berního dozorce pana J. Pichy, ku prospěchu raněných vojáků dne 10. t. m. dávala, příznivější úsudek podati mohu. Tenkrát bral se také ohled na skladby české a byly předmětem zábavy této písně české, kteréžto chvalně známý veterán, pan Karel Strakatý a nadějný tenorista, pan Bachmann k nám zavítavše výtečně přednášeli. Pan Strakatý zpíval Jelenovu „Ženušku“, pak národní píseň: Kdyby má milá samé pentle byla, — „Kde domov můj“ a ještě dvě jiné národní; pan Bachmann přednášel píseň: „Pražská Bětulinka“ od J. Nesvadby, a oba dosáhli skvělého výsledku. Mimo tyto slyšeli jsme třetí jednání z opery „Zampy“ od Herolda, v němž p. Strakatý (Zampu), Bachmann (Alfonsa) a slečna Haustrova (Kamilla) představovali. Mladý podučitel pan Krejč přednášel s citem a s uhlazeností Melancholii pro housle od Prumea, pan Matějovský piecu pro klarinet od Mozarta. Konečně provozována jest uvertura k Zampě a pochod z Proroka od Meyerbeera. Že se tato zábava obecnstvu líbila, nemusím podotýkati, neboť kdo by rád neslyšel ušlechtilé české písně od umělců přednášené? Pan Picha se nám touto akademií zavděčil a doufáme, že při nové uspořádané akademii také instrumentální skladby některého českého skladatele provede. Dejž Bůh!

Baden-Baden. Dne 30. června otevřela se zdejší hudební saisona první večerní zábavou, již pianista Jael

a Vieuxtemps uspořádali. Kapelník pluku Benedeka pan Könnemann je velmi smířlivé povahy; neodjel s plukem svým do Italie, nýbrž převzal místo zemřelého Eychlera co ředitel hudby lázenského orchestru.

Lipsko. Tyto dni prodléval zde pan Josef Čapek, ředitel hudby z Gothenburku, jež nyní větší cesty po Německu koná. Pan Čapek je rozený Čech a žák Pražského konservatoria. Bez pochyby podívá se též mladý umělec do vlasti své.

Londýn. Hlavní zkouška k Haendlovy slavnosti odbývala se dne 18. června, ku které se téměř 20.000 osob dostavilo. Slavnostní orchseter sestával z 92 prvňích houslí, 90 druhých houslí, 60 bráčů, 60 cell, 61 kontrabassů, 10 fléten, 10 hobojů, 10 klarinet, 10 fagotů, 6 trompet, 12 rohů, 9 posannů, 3 ofikleidů, 2 bombardonů, 8 serpentů, 3 párů bubnů, (2 až 13 stop v objemu), 1 velkého bubnu, ohromného kalibru, 6 malých bubnů, dohromady ze 453 nástrojů. K tomu přišly velké varhany se 40 měchotlapy a sbor zpěváků sestávající ze 725 sopranů, 719 altů, 659 tenorů a 662 bassů mimo solisty. Vezme-li se k tomu 100 prodavačů textu, 200 přijímačů lístků a jiných pomocníků, účinkovalo v této slavnostní produkci 3500 osob. Hlavní produkce odbývala se dne 20. června a skončila se dne 24. června. Co solisté účinkovali: paní Clara Novellova, Miss Dolbyova, pan Sius Reeves, Weiss a Beletti. Při této slavnosti dávaly se toliko skladby Haendlovy z oratorií Mesiáš, Bels, Zar, Saul, Samson, Jidáš Mabejský, Israelité v Egyptě atd.

Mnichov. Po mnohých pochybných a nešťastných pokusech, ježto zdejší dvorní jeviště po dvě léta činilo, by dosáhlo požadavkům dostatečné primadonny, zdá se konečně, že slečna Stögrova, dcera bývalého Pražského ředitele, divadlo úplně pronikla. Vystoupila nejprvé co Eližběta v „Tannhäuseru“ se skvělým úspěchem.

Petrohrad. Nedávno provozovala se tu nová opera „Mazeppa“, od hudebního dilettanta pana barona Wietinghoffa, kteráž se dosti líbila.

Vídeň. V sobotu dne 16. t. m. otevřela se německá saisona na dvorním divadle s Beethovenovým „Fideliem.“ Po tomto předsavení budou se dávat „Hugenoti“ a „Zampa“, v nichžto nový tenorista pan Verkovič vystoupí. — Dne 12. t. m. zemřel zde výtečný básník J. L. Deinhardstein (nar. 21. června 1794), spisovatel Jana Sachse - Garrika v Bristolu a mnohých jiných dramát.

Dur a moll

(Haendl.) Haendl děláje hlavní zkoušku ku svému mistrnému, avšak z části přetěžkému „Te Deum laudamus“ k Utrechtské slavnosti míru, pravil nadšeně, dříve než začal: „Pánové! kdo udělá chybu, oslů mu nadejte!“ Velebnost této skladby a výtečné provedení zanítily ho tak, že u konce jedné věty na sebe i na všecko kolem zapoměl a takt k následující větě dáti opomenul, až naň první houslista zavolal. Haendl se zaraziv, nemohlse upokojit a zvolal slzy maje v očích po ukončení celé skladby: „Pánové, jsem osel.“